

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РИНОК ПРАЦІ У СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: ТРАНСФОРМАЦІЯ РОЛЕЙ І КОМПЕТЕНЦІЙ

Вовк А. А.

ВСТУП

У час стрімкого розвитку цифрових технологій креативний сектор зазнає суттєвих трансформацій. Новітні цифрові інструменти та платформи поширюються в геометричній прогресії, що зумовлює кардинальні зміни як у самих процесах творчого виробництва, так і в структурі ринку праці. Те, що донедавна було притаманне переважно науковим чи технічним середовищам, сьогодні активно інтегрується в бізнес, культуру й мистецтво.

Пандемія COVID-19, війна в Україні, що спричинила масову міграцію та перехід до дистанційних форматів освіти і роботи, також значною мірою підсилили процес цифрової трансформації, прискоривши зміни у структурі зайнятості та формуванні нових моделей комунікації. Глобалізаційні процеси та перерозподіл світової економіки здійснили суттєвий вплив на розвиток економіки всередині держав. Він не є рівномірним, але стратегічний розвиток всіх країн є подібним і направлений на стабільність та сталість. У цьому контексті дослідження впливу цифровізації на ринок праці у сфері креативних індустрій є важливим для розуміння сучасних соціально-економічних процесів, формування освітніх стратегій і підтримки сталого розвитку культурного середовища України.

Креативні індустрії, які традиційно базуються на індивідуальній унікальності та культурному змісті, стали одними з перших, хто зазнав істотних змін в цьому процесі. З одного боку, цифровізація відкрила нові можливості для самовираження, співпраці й монетизації творчості; з іншого – поставила перед працівниками виклики, пов'язані з необхідністю постійного оновлення знань, адаптації до нових технологічних середовищ і переосмислення своїх професійних ролей.

У XX–XXI століттях із розвитком технологій та зростанням попиту на графічний дизайн, 3D-моделювання, інтерактивні візуалізації, а також з поширенням платформ на основі штучного інтелекту, гостро постає питання: як саме змінюється ринок праці в умовах цифрової трансформації? Які навички стають ключовими для фахівців у нову

цифрову епоху, і як до цього мають адаптуватися освітні програми та професійні спільноти?

Цифровізація не просто модернізує інструменти – вона переформатовує самі підходи до творчої діяльності, співпраці та самореалізації. Сучасний ринок праці в креативних індустріях дедалі частіше вимагає від фахівців міждисциплінарного підходу, знання цифрових платформ, здатності працювати з великими масивами даних. Роль художника, дизайнера чи медіаторця змінюється. З одного боку зростає важливість концептуального мислення та креативності, з іншого – необхідна технічна обізнаність, здатність адаптуватися до динамічних умов і працювати з алгоритмічними системами.

1. Цифровізація як фактор змін у структурі креативного ринку праці

Цифрова трансформація XXI століття дедалі глибше проникає в усі сфери життя – від економіки та освіти до культури та мистецтва. Стрімкий розвиток новітніх технологій змінює традиційні моделі виробництва, комунікації та зайнятості. У цьому контексті креативні індустрії, які ще донедавна асоціювалися переважно з культурною діяльністю, перетворюються на стратегічний ресурс, що забезпечує інноваційність, гнучкість і конкурентоспроможність національної економіки. Саме тому питання цифрової трансформації творчих секторів дедалі частіше опиняються в центрі уваги глобальних економічних і політичних дискусій.

У січні 2025 року на 55-му Всесвітньому економічному форумі у Давосі було наголошено на темі «Співпраця заради інтелектуальної епохи». Головною проблемою було визначено геостратегічну конкуренцію. Це означає, що боротьба за доступ до сировинних ресурсів, нових технологій і глобальних торговельних маршрутів охоплюють такі аспекти, як дослідження штучного інтелекту, квантових обчислень та перехід до «зелених» технологій. Причиною та каталізатором цих процесів є війна в Україні та стрімке зростання використання генеративних моделей ШІ. Заради збереження стабільності та стійкості країн президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн в рамках свого виступу на форумі зазначила, що потрібно зберігати єдність та співпрацю¹. Країнам було рекомендовано переглянути пріоритетність інвестування для забезпечення цифрової

¹ Давоський форум у тіні Трампа: виклики для глобальної економіки. *France Médias Monde* [Електронний ресурс] URL: <https://www.rfi.fr/uk/evropa/20250121-davoskiy-forum-u-tini-trampa-viklyki-dlya-globalnoyi-ekonomiki> (дата звернення: 01.05.2025)

трансформації економіки. Зокрема було рекомендовано об'єднувати державні органи з приватним сектором для утворення «цифрової екосистеми»².

В свою чергу креативні індустрії є потужною складовою сучасної економіки, оскільки вони поєднують інтелектуальну працю, інноваційність і культурну унікальність, створюючи продукти та послуги з високою доданою вартістю. Цей сектор охоплює такі напрями, як дизайн, мода, архітектура, музика, кіно, телебачення, література, ігрова індустрія, реклама, культурна спадщина, цифрове мистецтво та інші види творчої діяльності, що мають не лише культурне, а й значне економічне значення.

Вперше феномен «креативного класу» як потужну економічну складову описав у 2002 році теоретик урбаністики, професор Торонтського університету Річард Флорида. Його концепція сталого економічного розвитку складається з трьох «Т» – технологія, талант, толерантність. У його концепції «креативного класу» саме здатність до створення нового визначає успішність окремих професій, організацій і цілих регіонів у цифрову добу. Автор також зазначає, що в епоху Індустрії 4.0 саме інтелект, творчість та креатив залишаються визначальними, адже вони досі залишаються недосяжними для машин³.

На макрорівні економіки держави креативні індустрії, посилені можливостями цифрових технологій, перетворюються на один із ключових драйверів інноваційного зростання. Вони не лише генерують нові продукти, послуги та бізнес-моделі, а й стимулюють розвиток суміжних секторів, зокрема ІТ, туризму, освіти, урбаністики та виробництва. Завдяки активному використанню цифрових платформ, хмарних сервісів, генеративного штучного інтелекту, AR/VR та інструментів big data, креативний сектор стає середовищем інтенсивного обміну ідеями, швидкої комерціалізації інновацій та підвищення доданої вартості національного продукту.

Одним із головних наслідків цифрової трансформації є зростання попиту на спеціалістів, які володіють навичками роботи з цифровими інструментами: 3D-моделювання, віртуальна та доповнена реальність (VR/AR), генеративне мистецтво, машинне навчання, UX/UI-дизайн, анімація, програмування візуальних середовищ. Професії на кшталт «дизайнер інтерфейсів», «креативний технограф», «спеціаліст

² Фесенко М.В. Аналіз результатів Всесвітнього економічного форуму 2025 р. уДавосі : аналітичний огляд. 2025. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/statti/analiz-rezultativ-vsesvitnoho-ekonomichnoho-forumu-2025.html> (дата звернення: 24.04.2025)

³ Florida R. The rise of the creative class: and how it's transforming work, leisure, community and everyday life. New York, Basic Books, 2002. 512 с.

з XR-досвіду», які ще кілька років тому були рідкістю, сьогодні стають основою нової економіки знань і творчості.

Цифрові платформи змінюють не лише зміст праці, але й саму структуру ринку: фріланс і проєктна робота витісняють традиційні форми зайнятості. З'являються гібридні моделі співпраці, де митці, дизайнери й розробники працюють у віртуальних командах, незалежно від географічного положення. Це відкриває нові можливості для творчої самореалізації, але водночас ставить виклики перед системами соціального захисту, правового регулювання та освіти.

Синергія цифрових технологій із творчістю відкриває нові можливості не лише для митців та дизайнерів, а й для економіки в цілому. Вона створює нові формати самовираження, відкриваючи митцям, дизайнерам, музикантам, ілюстраторам та іншим фахівцям безпрецедентні можливості для реалізації ідей у віртуальних просторах. Застосування інструментів на кшталт Behance, ArtStation, Canva, Adobe Creative Cloud, Figma формує цілісну цифрову екосистему, що поєднує створення контенту, його презентацію, дистрибуцію, а також співпрацю між учасниками з усього світу.

Такі платформи забезпечують не лише технічну підтримку творчих процесів, але й значною мірою сприяють формуванню глобального культурного середовища, у якому митці можуть обмінюватися досвідом, демонструвати власні портфоліо, отримувати професійний зворотній зв'язок та залучатися до міждисциплінарних ініціатив. Уміння працювати в таких середовищах уже стало критично важливою компетенцією для фахівців креативних професій.

Окрім цього, цифрові сервіси значно спрощують організацію колаборацій: митці, незалежно від свого фізичного розташування, можуть створювати спільні проєкти в режимі реального часу, об'єднуючи ресурси та ідеї з різних країн і культурних контекстів. Це підвищує гнучкість і мобільність творчого сектору, розширює його вплив на інші сфери економіки – від маркетингу до урбаністики. Наприклад, архітектурні бюро можуть співпрацювати з графічними дизайнерами з інших країн у розробці брендингу для міських просторів, використовуючи цифрові засоби візуалізації й координації процесів.

Також цифрові середовища виконують роль сучасних «віртуальних вітрин», завдяки яким творчі фахівці знаходять замовників, роботодавців або партнерів для реалізації своїх ідей. У відкритому доступі можна переглянути кейси, рейтинги, відгуки, перегляди, що створює нову форму довіри у цифровому просторі. Цифровізація не лише розширює можливості для самореалізації, а й формує нову інфраструктуру праці в креативних індустріях – гнучку, мережеву, мобільну та надзвичайно динамічну.

Однією з важливих тенденцій завдяки цифровізації є розширення горизонтів креативної діяльності. Традиційні художні професії інтегруються з цифровими технологіями, перетворюючи художника на кодера, а режисера – на дизайнера інтерактивного досвіду. У результаті виникає потреба в новому типі фахівця – креативному мультидисциплінарному професіоналі, який може ефективно поєднувати художнє мислення з цифровою грамотністю.

Таким чином, цифровізація глибоко трансформує ринок праці в креативних індустріях, змінює структуру зайнятості, з'являються нові ролі, підвищуються вимоги до гнучкості й самоосвіти, а також формується нова екосистема креативної економіки, де домінують технології, мобільність і глобальність.

2. Нові компетенції та навички в епоху цифрових технологій

У сучасних умовах стрімкої цифрової трансформації, що охоплює всі сфери суспільного життя – від бізнесу до культури та освіти – набуває особливого значення поняття цифрової компетентності. Воно дедалі частіше використовується для опису здатності інтегруватися в міжнародний освітній та професійний простір. Цифрова компетентність – це не лише вміння користуватися комп'ютером чи окремими програмами, а комплексна навичка ефективного використання цифрових технологій у професійній діяльності, навчанні, комунікації та креативних процесах.

До ключових складових цифрової компетентності належать:

- інформаційна та медіаграмотність, що дає змогу орієнтуватися в інформаційному потоці, відрізняти достовірні джерела від фейків;
- цифрова комунікація, яка забезпечує ефективну взаємодію в онлайн-середовищі;
- технічна обізнаність і споживчі навички, що включають вміння працювати з сучасними інструментами, платформами та сервісами, а також розуміння принципів їх роботи.

У креативному секторі, де швидкість впровадження інновацій є критичною, цифрова компетентність стала базовою умовою успішної професійної діяльності. Вона є не лише відповіддю на потреби сучасного ринку, а й запорукою активної участі у глобальних творчих і економічних процесах.

За даними «Звіту про майбутнє професій за 2025 рік» очікується зміна 39% ключових навичок на ринку праці. Також в звіті прогнозується, що важливість технічних навичок (hard skills) на наступні 5 років зростатиме швидше за інші. Серед інших: креативне мислення, аналітичне мислення, стійкість, гнучкість і спритність також

будуть набувати все більшого значення, поряд з допитливістю та навчанням протягом усього життя⁴.

Варто також зазначити, що попит на соціальні та емоційні навички за даними звіту McKinsey Global Institute «Нове майбутнє праці: гонка за впровадження штучного інтелекту та підвищення кваліфікації в Європі та за її межами» зросте на 11% у Європі та на 14% у Сполучених Штатах. Наростаюча автоматизація процесів вимагає зосередження уваги на унікальних людських якостях – таких як емпатія, лідерство та міжособистісне спілкування. Втім, ще складнішим завданням для роботодавців стане пошук фахівців з компетенціями, які нині менш затребувані, проте, за прогнозами, набудуть особливого значення до 2030 року. Йдеться про здатність до критичного аналізу, роботу з багатовимірною інформацією, розробку дизайн-рішень, проведення наукових досліджень, а також широкий спектр соціальних та емоційних навичок. Очікуване зростання потреби в цих компетенціях підкреслює важливість підготовки кадрів, спроможних до глибокого мислення, системного бачення та вирішення комплексних проблем у новій реальності⁵.

У своїй книзі «Майбутні навички: 20 навичок і компетенцій, які потрібні кожному, щоб досягти успіху в цифровому світі» всесвітньо визнаний футуролог і експерт у сфері бізнесу та технологій Бернард Марр аналізує, які саме компетенції будуть критично важливими в умовах цифрової епохи. Його підхід спрямований на те, щоб допомогти людям адаптуватися до технологічних змін і використовувати інновації на користь особистого та професійного розвитку⁶.

Однією з них є цифрова грамотність. У сучасну епоху цифровізації вміння працювати з цифровими інструментами вже не є додатковою перевагою – це фундаментальна компетенція, без якої неможливо ефективно функціонувати в креативному середовищі. Цифрова грамотність охоплює не лише базове володіння комп'ютером, а й здатність адаптуватися до нових технологій, працювати з різноманітним програмним забезпеченням, використовувати онлайн-сервіси для створення, організації та поширення творчого контенту.

⁴ Future of Jobs Report 2025: The jobs of the future – and the skills you need to get them. *World Economic Forum*. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.weforum.org/stories/2025/01/future-of-jobs-report-2025-jobs-of-the-future-and-the-skills-you-need-to-get-them/> (дата звернення: 04.05.2025)

⁵ A new future of work: The race to deploy AI and raise skills in Europe and beyond. *McKinsey Global Institute*. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/a-new-future-of-work-the-race-to-deploy-ai-and-raise-skills-in-europe-and-beyond#/> (дата звернення: 04.05.2025)

⁶ Bernard Marr. *Future Skills: The 20 Skills and Competencies Everyone Needs to Succeed in a Digital World*. NJ, Wiley. 2022. 272 с.

Ключовими платформами та інструментами, які сьогодні активно використовуються у сфері креативних індустрій, є Adobe Creative Suite (Photoshop, Illustrator, After Effects) для графічного дизайну та відеопродакшену, Figma для спільної роботи над інтерфейсами, Blender та Unreal Engine для 3D-моделювання, анімації й візуалізації, Notion для організації робочих процесів, управління контентом і командною співпрацею, а також Miro – як гнучкий візуальний простір для мозкового штурму та креативного планування.

Окрім технічних навичок, цифрова грамотність передбачає здатність до самоорганізації у цифровому середовищі: структуроване зберігання та архівація файлів, організація ефективного цифрового робочого простору, ведення комунікації через хмарні сервіси (Slack, Google Workspace, Microsoft Teams), а також участь у віддалених колабораціях та керування креативними проєктами в онлайн-форматі.

В умовах глобального ринку та розподілених команд ці навички стають вирішальними для успішного професійного зростання, а для освітніх програм – критично важливими для оновлення змісту та методик підготовки фахівців. Цифрова грамотність стає основою, на якій вибудовується професійна ефективність у динамічному середовищі креативних індустрій. Проте володіння навіть найсучаснішими інструментами є лише відправною точкою. Не менш важливою характеристикою фахівця нового покоління є гнучкість мислення та здатність до швидкої адаптації, адже технологічний ландшафт змінюється з неймовірною швидкістю.

Сучасний фахівець у сфері креативних індустрій повинен не лише знати поточні цифрові інструменти, а й бути готовим постійно оновлювати свої знання, змінювати підходи до роботи, переосмислювати звичні процеси. Здатність швидко навчатися, експериментувати з новими форматами та не боятися невизначеності – ось що вирізняє конкурентоспроможного спеціаліста.

Яскравим прикладом такої адаптивності є графічні дизайнери, які ще п'ять років тому працювали переважно в Adobe Photoshop та Illustrator, але з появою Figma кардинально змінили свій робочий процес на більш гнучкий, командний і хмарно орієнтований. А нині – з розвитком генеративного ШІ – багато хто вже активно інтегрує у свою практику такі інструменти, як Midjourney, DALL-E, Stable Diffusion, що дозволяє створювати візуальний контент швидше та з меншими витратами. Аналогічні трансформації відбуваються у 3D-моделюванні, ілюстрації, відеопродакшені та навіть у музичній та літературній творчості.

Ці зміни свідчать про те, що гнучкість і здатність до постійного навчання є вже не просто бажаними якостями, а обов'язковою умовою

ефективної професійної діяльності в цифрову епоху. У відповідь на це, освітні програми повинні також змінюватися, запроваджуючи адаптивні моделі навчання, проєктні методи та міждисциплінарні підходи, які дозволяють студентам формувати навички роботи в умовах постійних змін.

Разом з тим легка доступність інформації та її великий обсяг вміння обирати не лише швидке, а й усвідомлене рішення стає вирішальним. Сучасні цифрові інструменти надають майже необмежені можливості – від генерації візуального контенту до автоматичного створення текстів, музики чи 3D-моделей. Проте без належного розуміння того, як ці інструменти працюють, користувач ризикує стати пасивним споживачем результатів алгоритму, втрачаючи контроль над творчим процесом.

Критичне мислення передбачає здатність аналізувати джерела інформації, перевіряти її достовірність, оцінювати якість створених результатів, а також бачити приховані алгоритмічні упередження. Наприклад, дизайнер, який працює з генеративними моделями, повинен не лише вміти вводити правильні запити (prompts), але й усвідомлювати, яким чином ШІ «вивчив» візуальні стилі, які естетичні чи культурні патерни він відтворює – і як це впливає на фінальний продукт.

Креативний спеціаліст нового покоління – це не той, хто бездумно використовує інструмент, а той, хто вміє керувати ним, розуміти його внутрішню логіку, передбачати наслідки його застосування і робити усвідомлений вибір.

Якщо говорити про hard skills (англ. «тверді» навички) та soft skills (англ. «м'які» навички), які зараз вказують роботодавці у вакансіях, то можна простежити наступні зміни. Серед hard skills, окрім звичайних технічних знань свого напрямку, затребуваний кандидат майбутнього має знатись і на суміжних етапах роботи своїх колег. Таких фахівців називають T-shaped-спеціалістами. Запропонована така концепція була ще у 1991 році Девідом Гестом, але своєї популярності набула завдяки CEO компанії IDEO – Тіму Брауну. Вертикальна лінія літери «Т» символізує глибоку експертність в одній галузі, а верхня горизонтальна – обізнаність в суміжних сферах. Такі фахівці легко інтегруються у міждисциплінарні команди, швидко знаходять спільну мову з розробниками, продюсерами, аналітиками, і здатні брати на себе кросфункціональні ролі⁷.

⁷ Гончаренко К. Хто такі T-shape, L-shape, M-shape спеціалісти та як їх розвивати й утримувати? 2020. [Електронний ресурс] URL: <https://budni.robota.ua/hr/hto-taki-t-shape-l-shape-m-shape-spetsialisti-ta-yak-yih-rozvivati-y-utrimuvati> (дата звернення: 04.05.2025)

Так як у креативних індустріях, де успіх проєкту залежить не лише від якості продукту, а й від здатності ефективно співпрацювати, не менш важливими є *soft skills*. Серед них комунікація, колаборація та лідерство стають фундаментальними складовими професійної спроможності. У цифровому середовищі, де проєктні команди часто працюють у форматі *remote* або *hybrid*, важливо не тільки знати, що робити, але й як донести свою ідею до інших. Вміння структуровано презентувати власну думку, адаптувати стиль комунікації до різних аудиторій (дизайнери, менеджери, розробники, клієнти), давати та отримувати конструктивний зворотний зв'язок – усе це перероблюється на щоденну практику.

Особливої актуальності набувають навички крос-культурної взаємодії. Сьогодні креативні команди можуть складатися з учасників із різних країн і континентів – зі своїм бекграундом, культурними кодами, мовами, звичками. Вміння працювати в такому середовищі вимагає високого рівня емоційного інтелекту – здатності розуміти емоції інших, співпереживати, адаптуватися до контексту і водночас не втрачати професійної цілісності. Усе це – новий капітал у глобалізованому світі, де не існує меж для творчої співпраці, але існує багато викликів міжособистісної взаємодії.

У контексті вже зазначених вимог цифрової доби навіть найсильніші професійні навички не будуть ефективними без постійного оновлення знань та здатності адаптуватися до нових викликів. Саме тому навички самонавчання та самоорганізації постають як стрижнева складова успішної професійної реалізації у креативних індустріях.

У цифрову епоху навчання вже не обмежується рамками формальної освіти – воно триває протягом усього життя і вимагає проактивного підходу. Завдяки онлайн-платформам, як міжнародним (Coursera, Domestika, Prometheus), так і українським (ArtCraft, VARTO school, Genesis Academy, Projector), та стрімкого розвитку книговидавництва для митців (ArtHuss) фахівці отримують змогу гнучко планувати власні освітні траєкторії, оперативно реагувати на потреби ринку та розширювати свій професійний горизонт. Саме здатність самостійно керувати своїм розвитком – ставити цілі, структурувати навчальний процес, інтегрувати нові знання в практику – забезпечує стійкість і конкурентоспроможність у динамічному середовищі цифрової економіки.

3. Виклики та можливості цифровізації для зайнятості у креативному секторі

Під впливом глобальних трансформацій – таких як цифровізація, перехід до сталої економіки, демографічні зсуви та автоматизація – світовий ринок праці стрімко змінюється. Ці процеси не лише трансформують існуючі професії, а й створюють передумови для появи нових напрямів зайнятості. За прогнозами Всесвітнього економічного форуму, упродовж поточного десятиліття у світі буде створено близько 170 мільйонів нових робочих місць та скорочено 92 мільйони, що свідчить про глибоку структурну перебудову глобальної економіки. У «Звіті про майбутнє робочих місць за 2025 рік» підкреслюється, що інновації та екологічні зрушення стають ключовими факторами цієї зміни, відкриваючи безпрецедентні можливості для нових професій і форм праці.⁸

До 2030 року автоматизація може охопити приблизно 27% робочого часу в Європі та 30% у Сполучених Штатах – такі прогнози надає звіт McKinsey «Нове майбутнє праці». Важливо підкреслити, що поява генеративного штучного інтелекту значно прискорила ці процеси, сприяючи впровадженню автоматизованих рішень у різні сектори економіки, включно з креативними. Такі технології здатні виконувати частину рутинної або навіть інтелектуальної роботи, що раніше була доступною лише людині. Водночас автоматизація відкриває нові можливості для перерозподілу ресурсів і людського капіталу – зокрема у сфері, які потребують креативності, критичного мислення та емоційного інтелекту⁹.

У такому контексті цифровізація виступає не лише рушієм трансформації, але й генератором нових можливостей для зайнятості, особливо в креативному секторі. Завдяки розвитку технологій, платформи цифрової економіки, віддалений формат роботи та глобальні мережі співпраці стають основою для формування нових кар'єрних траєкторій. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних моделей професійного розвитку та глибшого усвідомлення ролі цифрових і міждисциплінарних навичок у побудові успішної кар'єри в умовах стрімких змін.

⁸ Future of Jobs Report 2025: The jobs of the future – and the skills you need to get them. *World Economic Forum*. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.weforum.org/stories/2025/01/future-of-jobs-report-2025-jobs-of-the-future-and-the-skills-you-need-to-get-them/> (дата звернення: 04.05.2025)

⁹ A new future of work: The race to deploy AI and raise skills in Europe and beyond. McKinsey Global Institute. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/a-new-future-of-work-the-race-to-deploy-ai-and-raise-skills-in-europe-and-beyond#/> (дата звернення: 04.05.2025)

Цифровізація відкрила нові можливості для креативного сектору, серед яких – розвиток дистанційної роботи через глобальні фриланс-платформи (Upwork, Fiverr, Behance Jobs, Dribbble), поява нових професій, пов'язаних із технологіями (AI-дизайн, VR/AR-розробка, імерсивний сторітелінг), а також зростання самозайнятості та креативного підприємництва завдяки інструментам монетизації творчості (Patreon, Gumroad, NFT, продаж ліцензійних робіт).

Разом з тим, як зазначає Лавриненко Л. М. у своїх дослідженнях, спостерігається чітка тенденція до скорочення життєвого циклу професій. Це означає, що професії, які ще донедавна вважалися затребуваними та стабільними, швидко втрачають актуальність через технологічні зрушення, автоматизацію та зміну запитів ринку праці. Темпи впровадження нових технологій, зокрема штучного інтелекту, хмарних сервісів, автоматизованих систем проектування та генеративного дизайну, зумовлюють стрімку трансформацію не лише інструментарію, а й суті багатьох спеціальностей¹⁰.

Зокрема у «Звіті про майбутнє робочих місць за 2025 рік» визначений перелік професій майбутнього та перелік професій, які зазнають скорочення робочих місць. У найближчі п'ять років особливий попит на ринку праці прогнозується для фахівців зі штучного інтелекту, тоді як традиційні креативні професії, зокрема графічний дизайн у його класичному вигляді, можуть зазнати скорочення робочих місць. Водночас це не свідчить про зникнення самої професії – радше про її трансформацію. Креативність, як уже зазначалося, не втрачає своєї цінності, а навпаки – отримує у своє розпорядження нові інструменти, здатні суттєво прискорити процеси створення та обробки візуального контенту.

Ще донедавна вихід генеративного ШІ на ринок викликав спротив з боку представників творчих індустрій, які сприймали його як загрозу професійній ідентичності. Проте сьогодні все більше митців визнають, що штучний інтелект, хоча й надзвичайно швидкий, поки що не є повноцінною заміною творчому мисленню, а радше потужним інструментом для автоматизації рутинних задач. У результаті не лише змінюється формат уже існуючих професій, а й з'являються нові – такі як фахівець із генерації візуальних матеріалів на основі технічного завдання, редактор або куратор результатів ШІ-моделі, експерт

¹⁰ Лавриненко Л. Вплив цифрової трансформації і сучасних технологій на ринок праці та підготовку кудрів. Збірник наук. праць ЛОГОС, (Zürich, Schweiz 10 вересня 2021), С. 13–14. DOI: 10.36074/logos-10.09.2021.01.

з автоматизації творчих процесів чи координатор взаємодії між людиною та машиною¹¹.

У сучасних умовах, особливо в контексті України, цифровізація креативного сектору набуває стратегічного значення. Вона вже не сприймається лише як засіб оптимізації чи автоматизації дизайнерських і мистецьких процесів, а стає ключовим інструментом для забезпечення стійкості, адаптивності та розвитку у період війни та післявоєнного відновлення. Втрата значної частини трудових ресурсів через міграцію та людські втрати створює глибокий дефіцит кваліфікованих кадрів, тож цифрові інструменти стають вирішальними для компенсації цієї нестачі. Вони забезпечують можливості дистанційної праці, пришвидшення творчих і виробничих процесів, а також створюють нові шляхи для професійної самореалізації українських фахівців на глобальному ринку.

Особливо це стосується креативних індустрій, де зростає попит на фахівців, здатних поєднувати художнє бачення з технологічними знаннями. Наприклад, українські анімаційні студії вже активно інтегрують генеративний ШІ у виробничі цикли – для автоматизації розкадрування, генерації фону чи створення спецефектів. Такі технології не замінюють творчість, а підсилюють її, звільняючи час для концептуальної роботи й розширюючи професійні можливості митців. З огляду на трансформації ринку праці, адаптація до цифрових змін і формування нових професійних профілів є не лише відповіддю на виклики сьогодення, а й ключем до майбутнього відродження країни.

Наприклад, українські анімаційні студії, такі як Animagrad та Karandash, що активно використовують 3D-моделювання та штучний інтелект у створенні анімаційних фільмів. Це дозволяє зменшити витрати часу та ресурсів, водночас підвищуючи якість продукту. У результаті вони успішно виходять на міжнародний ринок.

Попри значний потенціал цифровізації та технологічного прогресу, світова економіка та суспільство стикаються з низкою викликів, які здатні серйозно вплинути на глобальну стабільність у середньостроковій і довгостроковій перспективі. За прогнозами аналітичних центрів і міжнародних організацій, до 2027 року особливо гостро постануть ризики у п'яти ключових сферах: економічній, геополітичній, соціальній, технологічній та екологічній. Ці виклики взаємопов'язані, посилюючи вплив один одного. Так, економічна

¹¹ Дерман Л.М, Вовк А. А. Цифрові тренди. Виклики та можливості для України та світу. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці*. Збірник матеріалів Міжнар. Наук.-практ. інтернет-конф. (Ломжа – Харків, 14 березня 2024). С. 124–128. DOI: 10.58246/OIMD8414

нестабільність може ускладнювати вирішення екологічних проблем, тоді як геополітична напруга здатна дестабілізувати технологічний розвиток.

Серед найактуальніших ризиків у технологічній сфері сьогодні вирізняється стрімке поширення дезінформації, що посилюється завдяки можливостям штучного інтелекту. Генеративні моделі дають змогу створювати фейковий візуальний матеріал, який виглядає достовірно, проте має маніпулятивний характер. Один із показових прикладів – фальшиві сторінки у соціальних мережах, де публікуються нібито фотографії з зон бойових дій або зворушливі історії про дітей, які постраждали під час війни, хоча насправді ці зображення є результатом роботи нейромереж. Такі приклади не лише вводять аудиторію в оману, а й підривають довіру до реального людського досвіду, створюючи ефект «інформаційної втоми» та сумнівів у достовірності будь-якого контенту.

Цей феномен має глибші соціальні наслідки. Зростання недовіри до інформаційних джерел і розмитість межі між реальним та змодельованим підсилює соціальну поляризацію, створює ґрунт для радикалізації та знецінення емпатії. Усе це стає серйозним викликом для демократій, які ґрунтуються на поінформованості громадян. У таких умовах особливо важливо формувати навички медіаграмотності та критичного мислення, які допомагають орієнтуватися у складному інформаційному середовищі. Це завдання стає не лише справою освіти, а й питанням національної безпеки – адже інформаційні атаки в кіберпросторі дедалі частіше розглядаються як частина гібридних війн.

Окрім глобальних геополітичних, соціальних та інформаційних ризиків, цифрова трансформація також породжує нові загрози безпосередньо для учасників креативного ринку праці. Одним із таких викликів є нестабільність фрилансу. Попри можливість працювати з будь-якої точки світу, фрилансери часто залишаються без соціальних гарантій, стабільного доходу чи медичного страхування. Робота на міжнародних платформах супроводжується ризиками демпінгу – конкуренція з боку спеціалістів із країн із нижчим рівнем життя часто змушує знижувати вартість послуг, що шкодить якості життя і створює відчуття професійної невизначеності. Відсутність сталого трудового договору ускладнює довгострокове планування, зокрема – у фінансовій та кар'єрній сферах.

На фоні постійної конкуренції, змін вимог до кандидатів та цифровізації ринку зростає й потреба в постійному оновленні знань. Динамічний розвиток цифрових інструментів призводить до того, що знання, актуальні два роки тому, сьогодні можуть втратити цінність. Це вимагає від фахівців високої гнучкості, самоорганізації та здатності

швидко адаптуватися до змін. Постійне «перезавантаження» навичок супроводжується емоційним вигоранням, адже необхідність стежити за новими трендами, інструментами й платформами створює хронічне відчуття тиску та невизначеності, особливо серед молодих спеціалістів і тих, хто працює у самозайнятості.

У таких умовах традиційна модель освіти, що передбачає фіксовану професійну підготовку на десятиліття, стрімко втрачає актуальність. Вже зараз є дослідження, що людина змінює кар'єру від трьох до семи разів протягом свого життя, змінюючи роботу більше 12 разів.¹² Наслідком такої тенденції стало збільшення студентів, які старше 25 років. Це можна побачити у висновках статистичних даних Фонду Lumina, де 38% студентів бакалаврату старші за 25 років: 58% з них працюють під час навчання, а 26% виховують дітей. Така тенденція напряду залежить від того, що люди, які прагнуть змінити кар'єру, роблять це у старшому віці. Відповідно у пошуках навчального матеріалу вони звертаються до вищих навчальних закладів, центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації¹³.

Зміни на ринку праці, спричинені технологічним проривом, автоматизацією та цифровою трансформацією, роблять неможливим розрахунок на одну фахову спеціалізацію на все життя. Натомість зростає попит на динамічне оновлення знань, гнучкі кар'єрні траєкторії та культуру безперервного навчання (lifelong learning), яка дозволяє людині залишатися конкурентоспроможною у світі швидких змін. Скорочення життєвого циклу професій – це не лише виклик для самих працівників, яким доводиться постійно оновлювати свій інструментарій і змінювати підходи до роботи, а й серйозне завдання для освітніх інституцій. Вони мають не лише оперативно адаптувати навчальні програми, а й формувати у здобувачів універсальні навички – критичне мислення, гнучкість, креативність, здатність до самоосвіти, які допоможуть залишатися ефективними незалежно від зовнішніх обставин і змін професійного ландшафту.

ВИСНОВКИ

У сучасному світі, який стрімко змінюється під впливом цифровізації, штучного інтелекту та глобальних викликів, традиційні моделі праці, освіти й творчості зазнають глибокої трансформації. Цифрова компетентність, гнучкість мислення, готовність до самонавчання і

¹² 17 Remarkable Career Change Statistics To Know. 2024. [Електронний ресурс] URL: <https://www.apollotechnical.com/career-change-statistics/> (дата звернення: 05.05.2025)

¹³ Today's college students are... Lumina Foundation. 2021. [Електронний ресурс] URL: <https://www.luminafoundation.org/files/resources/todays-student-infographic-1.pdf>. (дата звернення: 05.05.2025)

здатність швидко адаптуватися до нових реалій стали не просто бажаними, а критично необхідними характеристиками сучасного фахівця – особливо в креативних індустріях. Поява нових професій, дистанційна робота, генеративні технології та інструменти ШІ відкривають безпрецедентні можливості для самореалізації, глобальної співпраці та створення інноваційного продукту.

Водночас цей прорив несе з собою низку ризиків – нестабільність фрилансу, постійний тиск оновлення знань, ризики автоматизації, а також соціальні, геополітичні й інформаційні загрози. Усе це формує складну й багатшарову картину, в якій майбутнє праці залежить не тільки від технологій, а й від здатності суспільства адаптуватися, зберігати гуманітарну складову, критичне мислення та емпатію.

Автоматизаційний прорив супроводжується парадоксальним феноменом: попри потенціал зменшення навантаження на працівників спостерігається дефіцит робочої сили, тоді як кількість вакансій зростає. Ця напруга на ринку праці змушує бізнес і державні інституції шукати баланс між технологічним прогресом і соціальними викликами. З одного боку, роботизація може компенсувати брак персоналу та підвищити ефективність. З іншого – без належної підготовки, перепідготовки та підтримки працівники можуть втратити конкурентоспроможність через нестачу актуальних навичок. Саме тому питання розвитку цифрових компетентностей і адаптивності кадрів стає центральним у стратегіях сталого економічного зростання.

Особливо актуально це для України, яка в умовах війни та післявоєнної відбудови потребує нових підходів до організації праці, освіти і творчості. Цифровізація тут стає не лише інструментом ефективності, а стратегічним ресурсом відновлення, розвитку й інтеграції в глобальний контекст. Саме тому важливо усвідомлювати нові виклики та можливості, формуючи майбутнє, в якому людина не втрачається за технологіями, а посилює свій потенціал за їх допомогою.

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано вплив цифрової трансформації на сучасний ринок праці, зокрема в контексті креативних індустрій. Цифровізація розглядається як не лише технічний, а й соціально-культурний процес, що суттєво змінює способи працевлаштування, вимоги до кваліфікації працівників і формати професійного розвитку.

Особлива увага приділена викликам і можливостям, що виникають для українського креативного сектору в умовах війни та майбутньої післявоєнної відбудови. У статті зазначено, що цифрові інструменти можуть компенсувати втрати людського капіталу через міграцію та

бойові дії, забезпечити дистанційне працевлаштування, оптимізувати творчі процеси та прискорити виробництво культурного продукту. Наводяться приклади застосування генеративного ШІ у вітчизняному анімаційному виробництві, а також нові форми монетизації творчості через глобальні цифрові платформи.

Окремим блоком розглядаються ризики, пов'язані з нестабільністю фриланс-зайнятості, потребою в постійному оновленні знань, а також виклики, зумовлені поширенням дезінформації, кіберзагрозами і соціальною поляризацією. Наголошено на необхідності перегляду освітніх стратегій, розвитку гнучких навчальних траєкторій і формуванні стійких, адаптивних спільнот, здатних ефективно діяти в умовах змін. Таким чином, цифровізація розглядається як ключовий чинник формування нового культурного, професійного й освітнього ландшафту.

Література

1. Давоський форум у тіні Трампа: виклики для глобальної економіки. *France Médias Monde* [Електронний ресурс] URL: <https://www.rfi.fr/uk/європа/20250121-давоський-форум-у-тіні-трампа-виклики-для-глобальної-економіки> (дата звернення: 01.05.2025)

2. Фесенко М.В. «Аналіз результатів Всесвітнього економічного форуму 2025 р. у Давосі»: аналітичний огляд. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/statti/analiz-rezultativ-vsесvitnoho-ekonomichnoho-forumu-2025-r-u-davosi-analitychnyi-ohliad.html> (дата звернення: 24.04.2025)

3. Florida R. The rise of the creative class: and how it's transforming work, leisure, community and everyday life. New York, Basic Books, 2002. 512 с.

4. Future of Jobs Report 2025: The jobs of the future – and the skills you need to get them. *World Economic Forum*. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.weforum.org/stories/2025/01/future-of-jobs-report-2025-jobs-of-the-future-and-the-skills-you-need-to-get-them/> (дата звернення: 04.05.2025)

5. A new future of work: The race to deploy AI and raise skills in Europe and beyond. *McKinsey Global Institute*. 2025. [Електронний ресурс] URL: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/a-new-future-of-work-the-race-to-deploy-ai-and-raise-skills-in-europe-and-beyond#/> (дата звернення: 04.05.2025)

6. Bernard Marr. Future Skills: The 20 Skills and Competencies Everyone Needs to Succeed in a Digital World. NJ, Wiley. 2022. 272 с.

7. Гончаренко К. Хто такі T-shape, L-shape, M-shape спеціалісти та як їх розвивати й утримувати? 2020. [Електронний ресурс] URL:

<https://budni.robota.ua/hr/hto-taki-t-shape-l-shape-m-shape-spetsialisti-ta-yak-yih-rozvivati-y-utrimuvati> (дата звернення: 04.05.2025)

8. Лавриненко , Л. Вплив цифрової трансформації і сучасних технологій на ринок праці та підготовку кадрів. *Збірник наук. праць ЛОГОΣ*, (Zürich, Schweiz 10 вересня 2021), С. 13–14 DOI: 10.36074/logos-10.09.2021.01.

9. Дерман Л.М, Вовк А. А. Цифрові тренди. Виклики та можливості для України та світу. *Цифрові трансформації та інноваційні технології в економіці*. Збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Ломжа – Харків, 14 березня 2024). С. 124–128. DOI: 10.58246/OIMD8414

10. 17 Remarkable Career Change Statistics To Know. 2024. [Електронний ресурс] URL: <https://www.apollotechnical.com/career-change-statistics/> (дата звернення: 05.05.2025)

11. Today's college students are... *Lumina Foundation*. 2021. [Електронний ресурс] URL: <https://www.luminafoundation.org/files/resources/todays-student-infographic-1.pdf>. (дата звернення: 05.05.2025)

Information about the author:

Vovk Alina Andriivna,

Lecturer at the Design Department

Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University

9, Pyrogova str., Kyiv, 01601, Ukraine